

Storedamskrøniken

Forord

I 1987 sluttede Else Holm-Jørgensen (76) og Helga Jensen (81) Storedamskrøniken. Else havde redigeret den, og Helga renskrevet den. De har begge lagt umådeligt meget arbejde og kræfter i krøniken.

Imidlertid har mange Storedammere ønsket at få den mere historisk rigtig og få den opdateret, idet der jo er sket mange nye ting og forbedringer på Storedam siden da.

Som det ses, fortsætter arbejdet på Storedam helt og fuldt i mors ånd, både når det drejer sig om selve arbejdet på højskolen, og når det drejer sig om de ydre aktiviteter. Det kan kun lade sig gøre på grund af den store, frivillige indsats, som Storedammerne gør.

Jeg vil gerne sige tak til statsaut. revisor Vagn Henriksen, som har ført fondetsregnskaber i mange, mange år, og som var den, der gav mig det sidste skub til at få krøniken revideret, og som venligst har påtaget sig arbejdet med at renskriveden. Ligeledes tak til de 4 Storedammere, som læste korrektur.

Grete Lauritzen
Efteråret 1994

STOREDAMSKRØNIKEN 1987
fortalt af Else Holm-Jørgensen (76)

Hvad er Storedam?

Det spørgsmål får vi ofte stillet, når vi i begejstrede vendinger snakker om Storedam.

Ja, hvad er det? Det er mange ting. Det officielle navn er Fondet for Hartvig Møllers Fritidsskole, beliggende ved Tokkekøb hegn, adr. Gunderød pr. Hørsholm.

Det var Kirsten Lauritzen der startede højskolen i 1963. Jeg tror, de fleste er klar over, at Kirsten er datter af rektor Hartvig-Møller, der indførte spejderbevægelsen i Danmark i 1909.

Der er vældig søgning til denne højskole til trods for, at kendskabet til den kun spredes ved mund-øre metoden. Enhver kan ikke blive elev her. Man skal anbefales af en, som er sluppet igennem nåleøjet. Man skal have søgt og fået optagelse på det 14 dages introduktionshold, der afholdes hvert år først i maj måned.

Før Kirsten Lauritzen i 1979 blev alvorligt syg, holdtes hendes højskole på Mallorca.

Men siden 1979 er der afholdt højskole på Storedam under skiftende ledere.

Har man gennemgået introduktionsholdet, kan man kalde sig Storedammer, og det medfører, at man kan deltage i de utallige ugekursus, der afholdes her fra først i marts og året ud, og man kan komme i Nyhavnsklubben til onsdagsmøderne om vinteren.

Prisen for ugekursus bliver nu 60 kr. om dagen. Den er holdt så lavt, for at alle kan være med.

Underskuddet bæres af Hartvig-Møller-Fondet, som Kirsten stiftede i 1976. Til at bære en del af de "store" vedligeholdelsesudgifter etc. søges hvert år om tilskud fra J. Lauritzen Fondet. Hidtil er det lykkedes at få midler til at få stråtekt både Damtofte og Værkstedet, at få flot tag på Superdam og at få glastaget på Lilledam byttet med et mere miljøvenligt tag m.m.m.

Spejdernes og skolernes betaling hjælper også med til at holde det hele gående. Kr. 110.000 indbragte dette i 1985, nu er det noget mindre.

Det var det ydre. Uden at det var i orden, var der ingen mulighed for vores eksistens og vores fremtid. Vi må være taknemmelige for bestyrelsen, der administrerer alt dette.

Men vi er ikke kommet nærmere spørgsmålet: Hvad er Storedam?

"Mange" ting.

For at begynde med begyndelsen, slet ingenting. Alt lå hen som et stort overdrev, d.v.s. fællesjord, hvor de Gunderød-bønder drev deres kreaturer på græs og sendte deres svin på olden hele sommeren. Sådan gik mange, mange år.

Indtil år 1796, da Donse Krudtværk mangler vand. Krudtværket har eksisteret i næsten hundrede år og leveret krudt til flåden. Nu var den lille kilde fra Kirkelte, der hidtil havde drevet krudtmøllen, ved at løbe tør. Den daværende ejer fandt på råd.

Han hed Holm, krudtfabrikant Holm. Han brugte efter tidens skik at dæmme op.

Han lod den dæmning bygge, der ligger ved Slusehuset, det ser ud som en slugt, men er bygget af

menneskehænder. Det nu forfaldne stigbord, det vi kalder slusen, sattes i for at regulere vandet, dæmme det op, og på den måde dannedes Store Donse Dam med sine smukke øer og holme, og på bunden kan ved lavvande endnu skimtes Stengården og veje. Når vi hører, at en sø hedder noget med dam, kan vi være sikre på, at søen er skabt ved opdæmning. Slusemesteren, der skulle regulere vandstanden, fik sit slusehus, det smukke stråtækte hus, som ligger der endnu, ny-istandsat. Nu ejes det af skoven og lejes ud til Allerød-spejderne. Krudtfabrikant Holm fik vand til sin krudtmølle, og søen Store Donse Dam var skabt. Det var i 1796. Navnet Storedam har altså snart eksisteret i to hundrede år.

Så lå området stille hen i godt hundrede år, til efter krigen 1914-1918, da kom det på mode, at Københavnerne søgte sommerbolig eller landsted, også væk fra kysterne, rigtig ude på landet. Chokoladefabrikant og generalkonsul Cloetta fik øje på dette sted. Han købte sytten tønnder land for kr. 3.000 pr. tønne. Gunderødbønderne må have vidst, at han var rig. Han byggede det bjælkehus, der ligger ud mod Store Donse Dam til sommerbolig, og kaldte det Storedam. Derefter byggede han Damtofte med stuehus, længer og stald. Det var i 1918. Årstallet står på Damtoftes gavl. Der var landbrugspligt, jorden skulle dyrkes, så der blev ansat en bestyrer. Han skulle også køre fabrikanten til chokoladefabrikken.

Men fornøjelsen blev kort. Myggene var for mange, og konen syg. Han ville sælge. Det opdagede spejderne og opfordrede Hartvig-Møller til at købe. Han var absolut ikke interesseret, spejderne blev ved at presse på, det var efterhånden svært at få overnatningsmuligheder i nærheden af København. Men Hartvig-Møller vægrede sig. For det første havde han ikke råd og slet ikke tid med sine egentlige lørdagsspejdeture med Gl. Hellerup Gymnasiumsspejdere, ture til Fjældstauan på Bornholm med og uden spejdere i de små ferier, og skoleture Europa rundt i sommerferierne. Men da Det Danske Spejderkorps havde fået et stort overskud på Jamboreen i 1924, tilbød spejderchefen Ove Holm, rektor at låne på favorable vilkår, så han gav sig, og i 1927 kom Storedam på Hartvig-Møllers hænder.

Han brugte Storedam som egen sommerbolig og fik hurtigt bygget et drengehus til vandrerhytte. Det er ikke vores veludstyrede rede ved siden af Storedam, men en primitiv hytte med køjer bagved. Vandrerne fik lov at gå i Gamles, d.v.s. Hartvig-Møllers kones køkken og kokkerere, og de overnattede gratis.

I 1930 begyndte Knud og Kirsten at bygge Lilledam. Årstallet står over køkken døren. Det var bygget over en kerne om køkkenet ved de to piller i den nuværende stue. Huset blev udvidet for hver gang, Kirsten fik barn. Hun fik 6. Derfor de utrolige kringelgange. Kirsten og Knud Lauritzen købte Damtofte i 1935 for kr. 15.000 inkl. 12 tdr. land.

I ca. 1944 blev Damtofte feriebolig for de gamle, som Kirsten havde taget sig af på Scherfigsvej. De tog med toget til Lillerød, hvor Schmidt hentede dem i hestevogn. Her lagde de deres pakkenelliker, og de dårligst gående kom op at køre, mens de andre måtte gå på deres ben. Hver især skulle holde sig med kost og selv skaffe sig varer hos købmanden i Gunderød. De bar deres navn: "Kirstens aktive gamle" med rette.

Der var stadig landbrugspligt, og Kirsten kunne ikke altid komme igennem med, at hun "dyrkede spejdere". Derfor foreslog Schmidt at plante frugttræer og dyrke grøntsager, som to gange om ugen blev sendt til Scherfigsvej til deres varme middage der.

Johannes Schmidt var gartner og boede med sin kone Valborg på et lille sted i nærheden, hvor de selv drev gartneri og leverede bær og grøntsager til Storedam. Begge gik til hånde hos Kirsten og passede alt det praktiske. Han havde opsyn med spejderne og alle husene lige op til nu i firserne.

Storedam var og er et gæstfrit sted. Foruden disse gamle fra Scherfigsvej havde også lærerne fra Gl. Hellerup Gymnasium adgang til at komme her. De boede som oftest på Mindstedam, bygget i 1934, på det sted, hvor haven ligger. Jeg har truffet mange, der fortæller om den store gæstfrihed, de mødte her.

Da Kirstens forældre døde i 1953 og 1956, arvede Kirsten det hele, og gartneriet blev ophævet i 1958. Nu håndhævede Kirsten sin ret til at "dyrke spejdere" og fik tilplantet hele spejdergrunden, der også kaldes Hartvig-Møller-sletten, ved Valborgs og Johannes Schmidts utrættelige hjælp. De har egenhændig sat hvert eneste af de mange sjældne og forskellige træer, der står her. Det har været det smukkeste sted på grunden, men er desværre ved at gro til nu.

*Skynd jer om føje år
sletten som en urskov står.*
Frit efter H.C. Andersen

Denne grund er ofte benyttet af spejdere, der til de store stævner og turneringer slår deres telte op, og der udfolder sig et herligt spejderliv med al slags spejdersport og lejrball. I Hartvig-Møllers og Kirstens tid var det gratis at benytte grunden, ligeså de huse, Kirsten lod indrette i Damtoftes stalde og længer, i værkstedet og i hønseshuset. Først da Kirsten ophørte at være udlandsdanser og måtte betale skat, betaler man som andre steder.

På dette sted synes jeg, det er på sin plads at fortælle nærmere om Kirsten, igangsætter af det hele.

Hun var datter af Hartvig-Møller, den dengang så navnkundige rektor på Gl. Hellerup Gymnasium, hendes moder Karen, ofte kaldet "Gamle" var foruden at være en omsorgsfuld skolemoder også gymnastiklærerinde på en kommuneskole på Frederiksberg. Hun cyklede til og fra sin skole daglig. Kirsten havde en ældre søster, der døde af spansk syge, da Kirsten var 16 år. Så i sin ungdom var hun enebarn og gik i skole på faderens drengeskole, ene pige mellem alle drengene. Hun fulgte også med i skolens spejderliv, kom i den patrulje, hvor hendes senere mand Knud Lauritzen var patruljefører. Der blev stillet store krav til hende fra faderens side, overholde

spejderlovens bud om at være ren i ord og handling og være fysisk udholdende, men størst krav stillede hun til sig selv, ingen måtte opvarte hende, tillod nogle af drengene at tage noget ud af hendes rygsæk for at hjælpe hende, lagde hun en sten i, der skulle ingen forskel være, og så travede hun videre.

Hun var også pigespejder, og hendes patrulje DMK - ingen udenforstående har nogensinde fået at vide, hvad det står for - blev meget eftertragtet, vist fordi hun krævede meget af sine spejdere, de skulle yde noget, og så gav hun dem ligeså krævende og spændende opgaver, som hun kendte fra drengene. Hendes patrulje voksede og voksede langt ud over det tilladte. Da de var blevet op mod 50 medlemmer, sagde pigespejderchefen stop! Kun de obligatoriske ca. 8 stk.. Stor var sorgen hos de ca. 40, der måtte forlade DMK.

Kirsten blev gift med Knud Lauritzen 1927 i London, 25 år gammel. Han var på uddannelse, volontør, og Kirsten fulgte med. Det var ikke passende, at en ung pige rejste rundt med en ung mand uden at være gift med ham. De besluttede så at gifte sig - på egen hånd - trods Knuds fars modvilje. Han ville have Knud færdiguddannet først. Men de unge viste deres selvstændighed og giftede sig på trods.

Tilsyneladende dannede disse to meget socialt engagerede ægtefæller et meget harmonisk par. De var begge meget stærke i deres meninger, begge meget idealistiske, men begge ville bestemme, og den ene ville lige så lidt lade sig bestemme over som den anden, f.eks. ville Kirsten ikke optræde som den repræsentative rederfrue og slet ikke bruge tid til at købe passende tøj, men hellere bruge tiden til at opmuntre kvinder til at tage del i samfundsspørgsmål, og gik så stærkt op i dette, at hun i 10 år var redaktør af Folkevirkes blad, hvis formål netop var og er at bevidstgøre kvinder politisk. Men allermest interesserede hun sig for, at kvinder skulle arbejde på at få en god alderdom: "Er man 70, skal man have lov at leve, som man vil". Sagt i et interview fra 1963.

Kirsten havde allerede i 1940 begyndt sit sociale arbejde i villaen på Scherfigsvej. Den villa, som var Knuds barndomshjem, men som hans mor, nu hun var alene, havde forladt til fordel for en lejlighed. Tyskerne, besættelsesmagten, havde fået øje på den, men Kirsten var hurtigere. Hun indrettede den til vuggestue med Mødrehjælpens børn og personale, til hjem for grønlandere, til varmestue for 'ældre og pensionister, og i kælderen marmeladekogning. Sådan blev det. Tyskerne trak sig. Det var et mangfoldigt virke, der udfoldede sig i dette hus, utroligt hvad Kirsten satte i gang. Det er for omfattende at fortælle om her.

Det var først efter Kirstens forældres død i 50-erne, at opgøret brød ud i lys lue. Skilsmissen var uundgåelig.

Kirsten kæmpede for at få så mange penge som muligt til sit arbejde. I 1962 blev de i hvert fald separerede, og Kirsten fik løfte om den hele eller halve million, hun havde forlangt årligt. Desuden skulle hun have en stor erstatning for ejendommen på Scherfigsvej, den hun skulle bruge til at fortsætte sit arbejde i. Denne ejendom blev i 1962 eksproprieret til WHO, Verdens-sundheds-

organisationen. Her fik hun også løfte om en stor sum penge, så hun kunne købe et andet hus, og løfte om årligt tilskud til arbejdet. Hun forsøgte nu at finde en passende ejendom, men blev afvist det ene sted efter det andet. Man brød sig ikke om det "rend af gamle", for derved ville de øvrige villaers salgsværdi falde.

Men Kirsten tog på Storedam, bosatte sig på Lilledam, rugede over sin skæbne: Penge kunne hun få, men til hvad? Indtil Kik = Else Kirchheiner, hendes trofaste hjælper, ringede fra Mallorca fra Villa Rio, at her var stedet for den skole, Kirsten havde planer om at lave. Kirsten tog første flyver derned, og så gik de i gang med at skabe den højskole for 'ældre, som Kirsten havde drømt om.

De kilder der har hjulpet mig med denne beretning:

Kik, nu afdøde Else Kirchheiner (død 1987) har været til stor hjælp. Hun har fulgt Kirsten, lige siden hun som yngste spejder kom ind i Kirstens patrulje, var med under de talrige forsøg på at finde det egnede hus for Kirstens aktive pensionister.

Nu var hun den, der fandt Villa Rio på Mallorca. Det var også hende, der var med til at udvælge kursister til højskolen og ordne alt det praktiske. Senere stillede hun sin lejlighed i Hellerup til rådighed, når Kirsten kom til Danmark om sommeren.

Kik gav mig masser af udklip og billeder. Kirsten havde en god presse. Hun var meget omtalt i blade og aviser, og Kik var god til at finde frem, hvad jeg kunne have brug for, og selv fortælle om gamle dage.

Så har jeg haft megen glæde af Ole Lauritzens bog "Forlis", hvor han skriver om familien på en smuk måde og har sat mange ting på plads.

En anden bog: Gilwellhyttens 25 års jubilæumsbog har været til uvurderlig nytte.

Heri er der breve fra Hartvig-Møller om, hvordan han kom i besiddelse af Storedam. Han fortæller om sit og sin kones virksomme liv her.

Inge Persson har gennem sine foredrag givet et godt billede af Kirstens brogede og engagerede liv. Inge blev sekretær hos Kirsten i 1952, da Kirsten blev redaktør af Folkevirke, og fulgte hende de 10 år, hun redigerede bladet. Inge fulgte Kirsten videre frem og kom i bestyrelsen.

Så har vi alle de mange dagbøger, fra den første fint trykte fra 1964 og til alle de fotokopierede for hvert eneste hold med 1987 som sidste.

Der har været nok at øse af. Sværest har det været at sortere fra og kun få det væsentligste med. Jeg er bange for, at det ikke rigtig er lykkedes, for først nu er vi kommet til det første højskolehold på Mallorca i 1963. Kirsten averterede efter lærere og elever, foruden de elever, der meldte sig fra Scherfigsvej. Lærerne kom fra en dansk højskole på Sicilien, men Kirsten var ikke rigtig tilfreds

med dem. De var udmærkede i timerne, alsidige og kyndige, men de forlod skolen, når undervisningen var forbi, og gik selv i byen.

Næste år i 1964 averterede Kirsten efter rigtige højskolefolk, der ville tage sig af eleverne også udenfor timerne, tage dem med til Palma og holde frivillige timer som f.eks. i folkedans, maling og tegning. Her var Kirsten heldig: Inge Marie Jahn søgte som lærer, og hun viste sig at være den rette, og det program, som hun og Kirsten fik sat sammen, er så nogenlunde det samme, som gælder for alle Mallorca-kurserne fra 1964 til og med 1978 og på de fleste højskolekurser på Storedam. Vi genkender: Dagens ord, dagbogen, som går på skift og skal læses op, foredraget alle skal holde. Desuden inddelingen i hold, så hvert hold skal stå for underholdningen en aften.

Alle obligatoriske timer skulle man følge, elever såvel som lærere, ingen måtte pjække. Dette demokratiske enevælde gjorde sit til, at vi blev så sammensvejsede.

Når man så kom hjem fra denne spændende højskole på Mallorca, var man meget opsat på at møde sine kammerater. De første, der kom hjem i 1963, fik lov at være med i den klub, som Kirsten havde oprettet i Hellerup rokklub, også en klub for at holde 'ældre i gang, og for at give de 'ældre et skub til at hjælpe, hvor hjælp var behov.

Efterhånden som flere hold kom hjem fra Mallorca, dannedes der en selvstændig klub: Mallorca-klubben. Det er den, vores Storedamsklub i Nyhavn er en aflægger af. Klubbens medlemmer fik lov til at tage på feriehold på Storedam.

Ellers lå Storedam så at sige ubenyttet hen, indtil Inge Marie Jahn fik lov af Kirsten til at bo her med sin familie. Hun trængte til ro efter en skilsmisse i 1965. Hun så, hvor smukt det hele lå hen, det måtte kunne bruges. Hun skrev til Kirsten på Mallorca og fik lov at danne et malehold efter Mallorca-skolens principper. Hun fik sin mor, Annemor, som økonoma. Det blev en vældig succes med fin omtale i pressen.

Nu dukkede der andre hold op på Storedam. Der blev dannet litteraturhold og stoftrykhold samt malehold.

Det var den første, spæde begyndelse til den omfattende kursusvirksomhed på Storedam, man kan læse om i vores righoldige årsprogram.

Det helt store fremstød kom i 1968, da vores allesammens Lissa Haar kom og kunne danne musikhold. Året før, i 1967, havde man forsøgt, men der var for ringe tilslutning. Det begyndte med 3-stjernehold med Lissa som 1. stjerne med musik.

Lisbeth Pedersen som 2. stjerne med psykologi og Vibeke Berg som 3. stjerne med gymnastik. Der blev sådan en tilslutning, at der efterhånden måtte oprettes 2 x 14 dage med dette program i hver

sæson, som dengang kun var om sommeren. Senere holdtes åbent hele året på grund af de mange aktiviteter. Men "nu" er der lukket de koldeste vintermåneder januar og februar. Opvarmningen er alt for dyr.

Da Ella Lund kom i 1971, og Schmidterne sendte bud til Mallorca, at de ikke kunne klare rengøringen mere, tog Ella resolut på et institutions-rengøringskursus efter at have forhørt sig hos et rengøringselskab om prisen: kr. 6.000 uden skuffer og skabe, og kr. 10.000, hvis fernisering skulle med. Hun dannede et rengøringshold, hvor hun fik alle til at synes, at "det" var nu det bedste hold. Rengøringsholdet eksisterer endnu, mange år efter og stadig bedste hold. Ella Lund fik også organiseret det hele fra at være en primitiv spejderlejr til at være et velordnet kursuscenter med dundyner, gode madrasser og nu også vaskerivasket sengetøj, med ordentlige viskestykker i stedet for iturevne sækkelærreds. Hun gjorde et kolossalt arbejde og brugte en masse penge til Kirstens fulde tilfredshed.

I 1973 kom Sinne, og så kom der gang i folkedansen. Ikke bare på de specielle folkedansehold, men også som supplerer til de hold, der ikke kan stå alene.

Samtidig blev der vældig interesse for at få de rigtige folkedragter, der blev studeret egnsdragter, fremstillet egnsdragter, så det nu er en smuk samling, der hænger ovre i Minidam. På Kirstens foranledning tager folkedanseholdet rundt og underholder på plejehjem og andre institutioner. De kommer vidt omkring og får mange opfordringer til at komme og underholde.

Vi må ikke glemme at nævne Niels Peter. Han var med på Mallorca allerede i 1964, det 2. hold. Han gjorde umådelig meget som altnuligmand på Storedam. Boede derude det meste af ugen, tog kun hjem i weekenden. Han fik også sit eget værelse, da Superdam blev bygget. Ikke mindst var hans indsats på Fjældstauan i Paradisbakkerne på Bornholm værdifuldt. Dette ferieparadis havde Kirsten arvet efter forældrene og stillet til rådighed for os. Der kunne holdes feriehold på 3 x 3 ugers ferie i sommerens løb.

Dette varede ved til Kirstens død i 1980, da gik Fjældstauan over på børnenes hænder. Har man sagt Niels Peter, må man også sige Gerda Hansen, de var lige arbejdsivrige og interesserede i Fjældstauan. De tog med et hold af tapre aktive mallorquinere, som vi jo kaldtes dengang, over til Fjældstauan for at lukke den op og rengøre den til sommerholdene, og de mødte op igen, når den skulle lukkes.

Det er svært at nævne navne, hvor mange vil ikke føle sig forbigået.- Men Gerda tog nu meget på sig. Hun var den første, der sammen med lægen Esther Møller skabte bedsteforældre - børnebørnsinstitutionen her. Utroligt hvad hun kunne overkomme.

Der var efterhånden kommet vældig skred i ugekursene. Foruden de nævnte musikhold, folkedans og rengøringshold var der nu kommet l'hombre og bridgehold, syhold, hvor man får syet gammelt til nyt, bukser lagt ind og bukser lagt ud, og vi hygger os meget, i år har en mand meldt sig på syhold og syet en flot kofte.

Der er flere slags litteraturhold, også flere kunsthold, naturhold og arbejds hold flere gange om året, så er der historiehoid, og hold, hvor man lærer at turde tage ordet, tegne- og malehold, fuglehold, også kaldet piphold. Tidligere har vi haft slankehold med indlagt engelsk konversationshold, i år er det erstattet med et helsehold. Så er der feriehold og særlige jule- og påskehold samt endelig de allervigtigste:

årgangsholdene, der holder sammen på de enkelte årgange.

Kursus er ugekursus og ledes af vore egne medlemmer, ligesom vinterklubben i Nyhavn også ledes af flere af vore egne.

Vi er kommet lidt for langt frem i tiden, vi skal lige have noget meget vigtigt med fra 1967, det var det år, Kirsten fyldte 65 år, og hun endeligt havde fået de penge, hun skulle have ved skilsmissen. Det gav hende visioner. Nu skulle der bygges en rigtig højskole med rigtige bygninger, uddannede lærere og fast køkkenpersonale.

Hun engagerede en arkitekt, der skulle skaffe byggetilladelsen. Men da Kirsten ustandselig lavede om på planerne, 'ændrede forslagene og kom med nye ideer, var det umuligt for arkitekten at skaffe tilladelsen. Festen "skulle" holdes den 15. juni 1967, hendes 65 års fødselsdag. Det blev den også med al den festivitas, man forstår at fremkalde her. Det var en vældig fest, kyllinger blev spist med handske På (plastikhandsker). Det eneste, der manglede, var byggetilladelsen. (Den kom aldrig). Kun birketræet, som datteren Gretes børn Kim og Trine plantede, står der endnu.

En fin beskrivelse af festen får vi af Kirstens takkebrev juli 1967:

Kære allesammen,

Aldrig har jeg haft så dejlig en fødselsdag som i år og aldrig så mange hyggelige og muntre gæster, der sørgede for at skabe feststemning fra det øjeblik, de kom ind ad døren. I mange år har jeg ikke haft lyst til at holde fødselsdag, men da jeg havde fået ideen til at fejre den sammen med jer, fik jeg pludselig vældig lyst til at lave fest.

En af de mange gode ting ved jer er, at når man er sammen med jer, har man en fornemmelse af, at I prøver at få alt til at gå så godt som muligt, og I kritiserer ikke, selv om noget mislykkes. Det giver tryghed og glæde ved samværet. Og alle sangene, talerne, blomsterne og gaverne, ikke mindst det

smukke ur (det, der den dag i dag sidder på væggen i stuen) gjorde dagen til en rigtig festdag for mig. "Tak" for det alt sammen. Først og sidst tak for al jeres venlighed og hjælp til at klare vanskelighederne. Da jeg så det hav af mennesker myldre ind af døren, blev jeg klar over, hvor letsindig jeg havde været, da jeg inviterede over 200 gæster. Hvad var der sket, hvis det var blevet regnvejr, og hvordan skulle vi have fået plads til flere end dem, der kom?

Selv om jeg savnede mange, jeg gerne ville have set, må jeg dog være glad for, at ikke alle kunne komme, for vi kunne umuligt være flere. Nu gik alt godt takket være Else Kirchheiner og alle dem, der på en eller anden måde gjorde sin indsats for, at vi kunne gennemføre festen. Håndværkerne sled i det for at blive færdige, arkitekten masede på, for at alt kunne klappe, de, der skulle nedlægge grundstenene, indvilligede i at gøre det, selv om vi manglede noget væsentligt: tilladelsen til at bygge!

Gartner Schmidt og hans kone lod stikkelsbærrene hænge på buskene uden at blive plukket, fordi vore huse skulle gøres rene og møbler flyttes. Kik lod patienter være patienter og viede kyllingerne hele sin opmærksomhed - og selv solen besluttede sig til forgyldte dagen, så man følte sig hensat til Mallorca - ikke mindst, da vi var ved at blive stegt i vores nye glasveranda. Der er mange flere, jeg skulle takke, men nu vil jeg blot sige tak til alle, der bidrog til, at vi fik så dejlig en dag.

Kirsten

Jeg tror, vi kun kan være taknemmelige for, at den byggetilladelse aldrig kom.
Kirsten kunne umuligt have indordnet sig under en statsstøttet skoles mange paragraffer.

Der skete meget i de år fra 1967 og videre frem. I 1971-72 blev Langedam bygget, denne gang "med" byggetilladelse på to skurvogne med mellembygning. Vi har hørt om Mindstedam fra 1934, der var elsket af mange, men nu rådnet op og revet ned. I stedet blev Superdam bygget i 1974, stadig super, bortset fra at det flade tag var årsag til megen utæthed. I 1986 kom der rigtigt tag med rejsning, det har hjulpet meget og dannet et smukt loft, som foreløbig bruges som depot.

Vi må også nævne Minidam med oliefyret der er depot for stole, havemøbler, puder og ikke mindst for Sinnes folkedragter. Minidam blev bygget under krigen 1940-45, dengang for at opbevarer kartofler købt på Donsegården, fortæller Schmidt.

Gilwellhytten var imidlertid blevet forladt af spejderne, den var blevet for lille til Gilwellførertræningen og skovene for civiliserede. Så overtog Kirsten hytten, den var frygtelig forsømt, men den blev gjort i stand i dyre domme. Der kom græstørv på taget og gode lederværelser. Hun havde planer om en skovskole, tog Døssing, og skovrideren, med på råd, men det blev for dyrt, men lejrskole blev den og meget eftertragtet. Det var i 1973.

Annekset blev bygget i 1974, egentlig som førerværelser og WC for spejdere. Men nu er det helt overtaget af os, ligesom vi råder over Damtofte, der netop i år, 1987, har fået det fine badeværelse med WC, hvor det lille køkken var før.

I disse aktive år var Kirsten stadig på Mallorca om vinteren og holdt højskole. Om sommeren kom hun ofte til Danmark, boede hos Kik og kørte i sin bil til Storedam og fulgte med i, hvad der foregik, men overnattede aldrig, selvom der stod et værelse parat til hende.

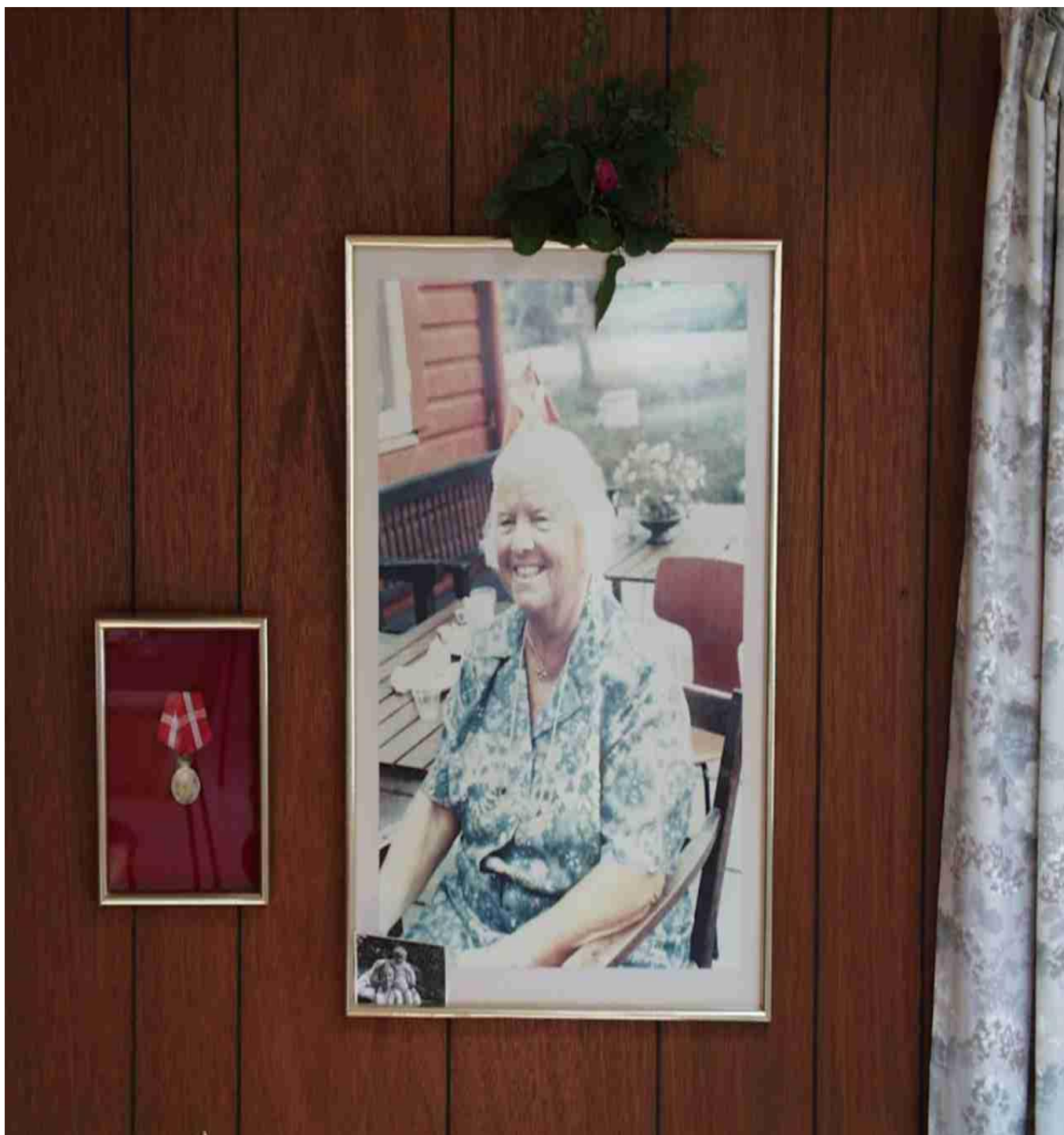
Men i februar 1974 fik hun den første hjerneblødning. Hun havde netop afsluttet 74-holdet. Der blev sendt bud efter Kik, der omgående tog til Mallorca, tog orlov og passede Kirsten, til de kunne tage til Danmark til maj. Nu måtte Kirsten flytte ind i sit smukke værelse på Lilledam. Men hun fortsatte sin højskolevirksomhed i vintrene 75, 76, 77 og 78. Ganske vist blev kurserne kortere og kortere. Det sidste i 78 var kun på 4 uger.

Sidst i 1978 fik Kirsten et alvorligt tilbagefald, måtte på hospitalet og senere flytte ind i sit værelse på Lilledam. Nu blev alle vore sygeplejekammerater mobiliserede, og de fik en ordning, så der stadig var nogen af vore egne til at passe Kirsten.

Der var ikke tale om, at Kirsten kunne lede et højskolehold i 1979. Men bestyrelsen og lederstaben mente det var bedst at fortsætte højskolen, for at det hele ikke skulle gå i stå, og besluttede med Lissa som leder at kalde til højskole på Storedam, marts 1979. Det var et lille interimistisk kursus i sne og kulde. Trods alt tror jeg virkelig, at de kursister fornemmede samme fællesskab og sammenhold, som vi andre, der var på Mallorca i meget længere tid. Kirsten var et samlingspunkt, som hun sad i sin lænestol og fulgte med og sang med - udenad på alle sangene.

Men det gik ned ad bakke. Nu måtte der en rigtig sygeplejeordning i gang, og Kik holdt nattevagt på en feltseng i køkkenet den sidste tid, ligesom Kirstens døtre også skiftedes til at holde vagt.

Den 7. februar 1980 døde Kirsten i sin egen stue og fik en meget smuk begravelse i Ordrup kirke med stor deltagelse. Hun blev begravet på Hellerup kirkegård i familien Hartvig-Møllers gravsted.

Det år 1980 blev der ingen højskole, det eneste hul i årgangsrækken. Men i 1981 blev der igen højskolehold. For de første hold på Storedam gælder det, at de på grund af pladsforholdene højst kunne nå op på 21-22 deltagere. Det er svært at opretholde årgangshold med så lille et starttal.

I 1982 var der så mange ansøgere, at bestyrelsen besluttede, at der skulle oprettes to hold, et 82 I-

hold (forårsholdet), og et 82 II (efterårsholdet), begge med de samme ledere, men det blev kun denne ene gang, det skabte en del forvirring. Så fortsattes med et hold om året de følgende år.

Det er opløftende at mærke, hvor sammensvejsede disse hold bliver på kun 14 dage, hvad det så end skyldes. Mon ikke, foruden den gode ledelse så dette, at arbejdet her udføres i fællesskab og under ansvar, og at Kirstens motto: "Du skal yde, før du kan nyde", stadig efterleves. Og så er det ikke bare på højskoleholdene, dette gælder, man mærker samme glæde, når vi mødes til fester, temahold og ugekurser, ligesom man også føler glæde ved at mødes i klubben.

Da jeg havde skrevet dette og ledte i mine optegnelser efter noget, der kunne bekræfte, at dette netop var, som Kirsten ønskede det for sin højskole, så fandt jeg dette fra hende:

Det taler for sig selv.

En hilsen fra Kirsten skrevet, da hun var midt i planerne om sin højskole i 1967 omkring hendes 65 års fødselsdag. Læst op af hendes datter Grete ved velkomstmiddagen for det nye 82 hold:

Der er så smukt på Storedam, så fredeligt (når spejderne ikke er der), og der er både skov, sø og marker, så jeg tror, at alle, der kommer på højskole derude, må blive glade og positive, og det er jo det, som er det vigtigste, for at kurserne skal blive vellykkede. Jeg tror ikke, at undervisningen alene kan gøre et kursus godt, men det er snarere fællesskabet og samarbejdet, der skaber en ånd og et kammeratskab, som vi i vor tid trænger mere til end noget andet. Og det er i virkeligheden netop det, jeg håber at kunne basere min højskole på. Ikke fine værelser, masser af lærere og opvartning på alle leder og kanter, men samvær med mennesker, der føler trang til at yde noget.

Nu tror jeg, vi har svaret på, hvad Storedam er: Det er et fristed, midt i dette naturskønne område, hvor vi kan føle os trygge, udfolde os frit, møde mennesker, som vi ellers ikke havde mulighed for at træffe. Et sted, hvor vi alle skal prøve at være aktive og glade og hjælpe hinanden.

Det sted, hvor Kirsten har plantet et træ', der har slået så dybe rødder, at det lever endnu syv år efter hendes død, fordi hun ville lære os, at vi skal være et led i en lod, der når ud over os selv efter Piet Heins digt: "Du skal plante et træ", det digt, som var Kirstens yndlingsdigt.

"Du skal plante et træ"

*Du skal plante et træ.
Du skal gøre en gerning,
som lever, når du går i knæ,
en ting, som skal vare
og være til lykke og læ.*

Du skal åbne dit jeg,

*du skal blive et eneste trin
på en videre vej.
Du skal være et led i en lod,
som når ud over dig.*

*Du skal blomstre og dræ.
Dine frugter skal mætte
om så kun det simpleste kræ.
Du har del i en fremtid.
For den skal du plante et træ.*

Piet Hein

Skulle vi nogensinde måtte give op bliver det efter Kirstens ønske, Sct. Georgs Gilderne der overtager det hele.

Her slutter Else Holm Jørgensens krønike.

Lidt andre historiske fakta om Storedam:

"1930" blev der lavet overenskomst mellem Hørsholm skovdistrikt og rektor Hartvig-Møller om indretning af en låge mellem statsskoven og Storedam. Denne låge må kun benyttes af ejerne af Storedam "hans husstand, og dem der er i følge med ham og nogen af hans husstand, samt til passage for barnevogne og sygevogne" årlig afgift 10,- kr. (i 1994 362,- kr.).

"1934" startede byggeriet af Mindstedam, og fra dette år blev huset benyttet af familie, lærerkræfter fra GHG og venner af huset ganske gratis.

"1935" blev der indlagt vand og el på Lilledam samt Storedam. Der fandtes i stalden på Damtofte 21 levende svin.

"1936" Damtofte fik el og vand, og et nyt hønsehus blev bygget.

"1937" fik Lilledam telefon: Karlebo 83.

"1939" var der indkvarteret soldater på Damtofte, da de forlod det, var der i krigsårene arbejdslejr for JL søfolk, som grundet krigen ikke kunne sejle, de fik gratis ophold mod at yde et stykke

arbejde på området bl.a. med dyrkning af grøntsager, kartofler og bær, desuden blev der bygget et flagermustårn.

"1941" blev der indsat loftvinduer i dagligstue og køkken på Storedam.

"1949" blev der plantet birk, fyr, hvid/rød gran samt lærk i skellet mod Brandenbjerggård.

Grete Lauritzen (Kirstens 'ældste datter) fortæller lidt om, hvad der er sket siden 1987.

I "1988" kom Ole Trolle ind i HMF bestyrelsen som repræsentant for Sct. Georgs Gilderne i stedet for Knud Mouritzen. Løjeltevejen og badeværelset på 1. sal på Damtofte blev istandsat. Hønsehuset bruges ikke mere af spejdere, men virker nu som værksted.

Ligeledes begyndte man i 1988 at undersøge mulighederne for at udvide højskolens areal med en sal, et økonomaværelse, et toilet, et lille kontor og garderobe samt en stor udendørs terrasse.

Spejderhusene blev stadig udlejet til spejdere, fritidshjem, børnehaver og skoler, men er fortsat temmelig primitive.

Der er stadig god gang i introduktionsholdene.

I "1989" blev der nedsat forskellige udvalg, bl.a. et til at tage sig af de praktiske problemer, således at bestyrelsens arbejde kan blive lettet.

Karlebo kommune accepterede ombygningsprojektet, som anslås til at koste omkring 450.000 kr. Vi vil prøve at finansiere det med egne midler og søge om ekstra bevilling hos JLF.

Et byggeudvalg og et inventarudvalg blev nedsat.

Flere Storedammere har ved deres død betænkt HMF i deres testamenter. Det er vi meget taknemmelige for, idet det hjælper os til at få indkøbt flere ting til gavn og glæde for højskoledeltagerne.

Indtægter fra spejderhytter viser en lille stigning.

Grundet mange ansøgninger til introduktionsholdet var der i 1989 to hold.

Mange reparationer af husene både udendørs og indendørs er foretaget i årets løb, bl.a. ved arbejds holdets store indsats.

I "1990" afgik fondets mangeårige formand Egon Persson ved døden. Egon deltog særdeles aktivt i fondets arbejde, var med ved stiftelsen af fondet i 1976, og havde i mange år før da været mor til stor hjælp med højskolen på Mallorca. Inge Persson (næstformand) overtog posten som formand for HMF efter sin mand, og Ole Trolle blev valgt som næstformand.

Nye udvalg blev nedsat, flere reparationer af husene foretoges, og desværre viste det sig, at budgettet for den store ombygning ikke kunne holdes, men blev stærkt forøget. Arbejdet med udvidelsen blev påbegyndt i januar 1990, og indvielsen fandt sted den 15. juni 1990.

Nyhavnsklubben fortsætter stadig med onsdagsmøder, foredrag og kaffe til stor glæde for især de ældre Storedammere.

I september 1990 meddelte Inge Persson, at hun ønskede at udtræde af bestyrelsen. Inge startede som mors sekretær i midten af 50'erne og var ligesom Egon stærkt engageret i højskolens arbejde og en stor hjælp for mor. Som formand blev Ole Trolle valgt.

Zahlekoret kommer stadig trofast en gang om året og giver koncert, ligesom sommerfest og julefest stadig fastholdes som traditioner med stor deltagelse.

Årsprogrammerne bliver tilrettelagt af 2-3 Storedammere, som gør et meget stort arbejde, ligesom holdlederne, hvad enten det er årgangsholdledere eller temaholdledere- frivilligt og ulønnet. Økonomaer og føl har nok det største arbejde, men heldigvis har der i årenes løb meldt sig mange nye Storedammere til de job.

I efteråret 1990 blev Grete Lauritzen valgt som formand for en 2-årig periode, og Ole Trolle som næstformand ligeledes for en 2-årig periode, således at der fremover for disse 2 posters vedkommende sker valg for 2-årige perioder. Ligeledes blev der nedsat et forretningsudvalg bestående af 3 bestyrelsesmedlemmer.

Karlebo kommune har pålagt HMF at få løst vore spildevandsudledningsproblemer inden 1996, hvilket bliver en bekostelig affære.

I "1991" blev der forelagt ændringer til fundatsen, så den bliver mere nutidig. Musikstuen på Superdam bliver 'ændret, således at en del af stuen bliver inddraget til et eneværelse. En Storedammer har skænket et beløb, således at der kan sættes 2 markiser op over den nye terrasse. Vi har søgt diverse fonde om tilskud til vores arbejde, kun med mindre udbytte.

Renovering af Gilwellhytten påbegyndes. Incl. møbler vil prisen andrage ca. kr. 350.000. Arbejdet forventes færdigt i begyndelsen af 1992.

For at få januar og februar belagt på højskolen, således at vi bl.a. undgår indbrud, er der etableret "vagthold" af en uges varighed. Disse hold består af 5-10 personer, som kan bruge Lilledam og Superdam, mod at de holder sig selv med kost, mens HMF betaler for el og olie. Det har vist sig at være en stor succes, og vi er trygge ved at have nogle der holder opsyn med alle husene. Resten af husene er lukkede for at spare på opvarmningen.

Der er stadig pæn tilmelding af nye Storedammere til introduktionsholdet, i år 20. Hvert nyt hold har fra 1990 plantet et træ eller busk.

Nyhavnsklubben er stadig i god gænge.

I "1992" blev det meddelt at Fondsregisteret er nedlagt, og at vi nu hører under Civilretsdirektoratet, hvilket i øvrigt ikke 'ændrer noget.

Ole Trolle og Grete Lauritzen blev genvalgt for en 2-årig periode, som henholdsvis næstformand og formand.

På introduktionsholdet i 1992 deltog 23 nye Storedammere.

Tips- og lottomidler gav 50.000 kr. til renovering af Gilwellhytten, ligesom Unibank gav højskolen en længe ønsket stor ny kaffe og temaskine.

HMF påtænker at renovere Stalden, idet den er i meget dårlig forfatning. Den er imidlertid meget efterspurgt, da der er plads til 40 personer.

Man vedtog at der skulle udfærdiges vedligeholdelsesrapporter på alle husene på området hvert andet/tredie år.

Der blev holdt holdledermøde, hvor mange emner og problemer blev diskuteret, Man ønskede dette hold gentaget hvert andet eller tredje år samt tillige informationsmøde for økonomaer og føl.

Sct. Georgs Gilderne i Hørsholm lånte Gilwellhytten i 14 dage til 25 polske forældreløse børn.

Der er modtaget forslag fra arkitekten, til installering af brusebad på bagsiden af Værkstedet, for brugere af spejderhytterne og teltliggerne.

HMF påtænker at renovere Lilledams køkken og fadebur. Det har været et stort ønske i mange år. Såfremt økonomien kan bære, vil renoveringen blive påbegyndt.

Landsgildeledelsen fra Sct. Georgs Gilderne besøgte Storedam.

10.000 kr. modtaget fra et legat til indkøb af madrasser.

Der blev afholdt basar for første gang i Storedams historie, som gav 13.000 kr. til indkøb af nye otiummøbler.

I "1993" var der en beskeden omtale af Storedam i Berlingske Tidende, hvilket resulterede i flere henvendelser.

Der anskaffes ny fotokopieringsmaskine og video.

Mellembygning gennemrestaureres, og der installeres nyt køkken.

Karlebo byråd aflægger for første gang besøg på Storedam. Borgmesteren overrakte en smuk vase.

Den 1. marts 1993 oprettes den første skovbørnehave i Gilwellhytten. Lejemålet fortsætter til 1. juli 1995, hvorefter vi kan genforhandle kontrakten med Frederiksberg kommune.

Udlejning af Mellembygning og Værksted (Karlebo kommune) samt Gilwellhytten viser ifølge budgettet en årlig lejeindtægt på ca. 200.000 kr.

Superdam har fået pålagt nye tæpper.

Sinne Jespersen(73) fratræder efter 20 års virke som leder af folkedanserholdet.

Køkken og fadebur på Lilledam bliver totalt renoveret.

En Storedammer bekoster tæpper på trappe og entre på Damtofte.

To Storedammere forærer skolen 40 gule, hånd hækledede dækkeservietter.

På introduktionsholdet deltog 21 nye Storedammere.

I "1994" kom januar og februar med ekstreme vejrforhold. Således var der vandskade på både Damtofte og Langedam, samt lynnedslag i Mellembygning.

En Storedammer (94) skænkede højskolen en statue, hun selv har udført.

Ole Trolle blev genvalgt som næstformand for en 2-årig periode.

Endnu et holdledermøde på 3 dage blev afholdt med 27 deltagere.

Damtofte viser tegn på forfald i bundremmen, den bliver delvis udskiftet ligesom Mellembygningen får udskiftet dele af bundremmen.

Et badeværelse på Langedam bliver renoveret.

Af hensyn til skovbørnehavernes bus blev der etableret en større busvendeplads.

Det besluttedes at indrette nyt toilet og håndvask på Langedam.

35 nye stole indkøbt til spisesalen.

I november blev der afholdt basar til fordel for Storedam. Resultat: ca. 14.000 kr. Alle de solgte ting var fremstillet af Storedammere, og der skal lyde en stor tak til alle, for det enorme arbejde de har gjort.

Som det ses af denne krønike, er Storedam et godt og trygt sted for ældre aktive pensionister.

Når der henses til den store aldersforskydning, der finder sted i disse år, hen mod flere ældre, der er bevidste om deres tilværelse i den tredje alder, viser det sig at mors tanker var rigtige dengang - som nu, at der er behov for, ikke alene kurserne, men i særdeleshed for samværet og det nære kammeratskab.

Det er glædeligt at se, hvordan alle trives på Storedam og hvordan hver især gør en indsats for at bevare og udbygge Storedam.

Det er mit håb, at det "træ", som mor plantede på Mallorca ved alles hjælp, fortsat vil gro - til glæde for børn, unge og 'ældre.

Grete Lauritzen